

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ๓ ประการ ได้แก่ เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาแนวความคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อประยุกต์ใช้การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ แนวความคิดจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเป็นกระบวนการของการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งมี ๓ ด้านคือ ด้านศีลเป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติให้ดี ด้านสมาธิเป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตใจให้เกิดคุณธรรม และด้านปัญญาเป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง การรู้ชัดตามความเป็นจริง สามารถทำสิ่งใหม่ ๆ ได้โดยอาศัยองค์ความรู้เดิมเพียงเล็กน้อย ก็สามารถพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้

ความหมายของไตรสิกขาเป็นการเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตนเอง เริ่มจากการรักษาศีล เพื่อขัดเกลาพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของตนเองให้บริสุทธิ์ รวมถึงการฝึกหัดการอยู่ร่วมกันของเพื่อนร่วมงานให้มีความเกื้อกูลต่อกัน และกระบวนการที่สำคัญในการศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้บริบูรณ์ด้วยศีล และจิตเพื่อให้บริบูรณ์ด้วยสมาธิ และปัญญาเพื่อให้บริบูรณ์ด้วยปัญญา เพื่อพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดีงามและถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมไปสู่จุดหมายสูงสุด

ความสำคัญของไตรสิกขาเป็นหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ที่พุทธศาสนิกทุกคนควรนำมาปฏิบัติ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่ดีงาม เพื่อจัดปรับเตรียมสภาพชีวิตสังคม และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งลักษณะแห่งความสัมพันธ์ต่างๆ ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและพร้อมที่จะเป็นอยู่เพื่อปฏิบัติกิจและดำเนินการต่าง ๆ เพื่อความก้าวหน้าไปอย่างได้ผลดีที่สุด สู่จุดหมายของชีวิต ของบุคคล องค์กร ชุมชนตลอดจนสังคมและประเทศชาติต่อไป

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่อาศัยไตรสิกขา เป็นการพัฒนาคนตามหลักที่กล่าวมานี้เป็นทั้ง การพัฒนามนุษย์ โดยเน้นการสร้างเสริมคุณภาพของคนที่จะมาเป็นส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของยุค สมัย และเป็นการพัฒนาคนที่สอดคล้องกับจุดหมายระยะยาวแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย ไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนาคนเพื่อมาสนองความต้องการด้านทรัพยากรคนเฉพาะกาล เฉพาะกรณี แต่พัฒนาเพื่อประโยชน์แก่ตัวของเขาเอง

หลักปรัชญาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา มีสามประการ ประการแรก (ศีล) มนุษย์พัฒนาปรับปรุงให้มีภพภูมิที่ดีขึ้นได้ ประการที่สอง (สมาธิ) ต้องชี้ให้มนุษย์เห็นและ ตระหนักถึงปัญหาของชีวิตทางใจ ประการที่สาม (ปัญญา) คือการพัฒนานั้นต้องคำนึงถึงบริบทของ การพัฒนาไม่ว่าจะเป็นในระดับองค์การ หรือระดับไหนก็ตาม เพราะทรัพยากรมนุษย์มีชีวิตและจิตใจ จึงต้องคำนึงถึงทุกสาเหตุ

กระบวนการพัฒนานั้นจะเริ่มต้นที่ปัจจัยสัมมาทิฐิซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา ส่วนปรโตโมสะที่ดี (การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและการมีกัลยาณมิตร)และโยนิโสมนสิการ (การรู้จักคิด คิดเป็น) นั้นเป็นเครื่องเสริมให้เกิดสัมมาทิฐิ เมื่อเกิดสัมมาทิฐิคือความเห็นที่ถูกต้องแล้ว จะพัฒนาไปสู่กระบวนการของการศึกษาซึ่งก็คือไตรสิกขา ประกอบด้วย อธิศีล อธิจิต และอธิปัญญา กระบวนการศึกษาหรือไตรสิกขานี้จะบรรลุเป้าหมายได้ด้วยมรรค ๘ คือการดำเนินชีวิตอันประเสริฐ ทั้งอริศีล อธิจิตและอธิปัญญา จะนำไปสู่จุดหมายชีวิตทั้งสามระดับคือประโยชน์เฉพาะหน้า (ปัจจุบัน) ประโยชน์ในระยะปานกลาง และประโยชน์สูงสุดที่มนุษย์จะพึงพัฒนาไปได้

การพัฒนาพฤติกรรมในไตรสิกขา พฤติกรรมที่แสดงออกมาในแต่ละอย่างนั้น เกิดขึ้นได้ เพราะได้รับการอบรมสั่งสอนกันมานาน ถ้าเป็นสิ่งที่ดีก็ถือว่าถูกต้อง แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ก็ต้องอาศัย หลักไตรสิกขาในขั้นศีล ช่วยในการฝึก ให้มีพฤติกรรมที่ดีงาม มีมารยาทเรียบร้อย เมื่อมีพฤติกรรม ที่ถูกต้องแล้ว ค่อยอบรมต่อไปในขั้นสมาธิ (จิตใจ) ให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติในเรื่องที่ถูกต้อง นั้น มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องนั้น ต่อจากนั้นก็อบรมต่อในเรื่องปัญญา ให้รู้เหตุผลที่ แท้จริงของการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องนั้น ๆ

ระบบพัฒนาแบบไตรสิกขา เป็นระบบพัฒนาที่ครบวงจร สื่อถึงความสัมพันธ์ทั้ง ๓ อย่าง คือทางกายซึ่งเป็นความประพฤติ ทางจิตใจซึ่งเป็นความคิดเห็นหรือทัศนะเกี่ยวกับสิ่งที่ปฏิบัติ และ ทางปัญญาซึ่งเป็นความรอบรู้ในสิ่งที่ปฏิบัตินั้น เมื่อพัฒนาถึงขั้นใดขั้นหนึ่งแล้ว อีกสองขั้นก็จะคอย ประกอบหน้าและหลังอยู่ตลอดเวลา เพราะมีความสัมพันธ์กันแบบลูกโซ่ สามารถดึงกันไปได้อย่างไม่ มีที่สิ้นสุด และเมื่อพัฒนาครบทุกขั้นแล้ว ก็จะมีประสิทธิภาพสามเท่า เพราะเหมือนเป็นการพัฒนา สามครั้ง ผู้บริหารจึงควรเลือกพัฒนาให้ถูกต้องว่าจะพัฒนาขั้นใดก่อนตามปัจจัยที่อยู่รอบด้าน

แนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขามีความสำคัญ คือการเตรียมการ ด้านบุคลากร แผนงาน ทรัพยากร เน้นการสร้างศรัทธาและฉันทะในการพัฒนา การจัดสภาพและ องค์ประกอบ ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามด้านปัญญาคุณธรรม ในการพัฒนาผู้เรียนการ ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามหลักไตรสิกขา ด้านต่างๆ คือการดูแลสนับสนุน ความเป็น กัลยาณมิตรต่อกันทำให้การพัฒนาผู้เรียนมีประสิทธิภาพ ด้วยอิทธิบาท ๔ และอุปปัญญาธรรม คือ ความไม่ สันโดษในกุศลธรรม และความไม่ย่อท้อต่อความพากเพียร ขั้นสุดท้ายของกระบวนการ บริหารซึ่งเป็นพื้นฐานสู่การพัฒนา คือ การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ลักษณะของ

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนซึ่งมีลักษณะของการร่วมมือของ สถานศึกษา บ้าน วัด และสถาบันต่างๆ ในชุมชน ด้วยศรัทธาและฉันทะ เพื่อพัฒนานักเรียนและสังคมตามหลัก ไตรสิกขาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน

แนวการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธแต่ละแห่งจะมีความ แตกต่างกันได้ ตามลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา จะเกิดขึ้นได้จากความพยายามในการพัฒนานักเรียนทั้งศีล สมาธิ ปัญญา ควบคู่กันไปอย่างบูรณาการ บนวิถีการดำเนินชีวิตธรรมดาที่ส่งเสริมการพัฒนา คือ ดำเนินชีวิตได้จัดการในลักษณะที่จะก่อประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และเป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด คือ การจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ประกอบด้วย (๑) การเตรียมการ (๒) สภาพและองค์ประกอบที่สำคัญที่จำเป็นต้องจัดส่งเสริมให้เกิดวิถิพุทธ (๓) พัฒนาตามระบบไตรสิกขา (๔) การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด Z (๕) การปรับปรุงและพัฒนาอย่าง (๖) การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงานขั้นตอนผลการดำเนินงานในช่วงเวลาหนึ่งๆ อาจเป็น ๑ ปีหรือ ๓ ปี การจัดวิถิพุทธสู่วิถีการเรียนรู้มีหลักธรรมสำคัญสู่การจัดการเรียนรู้คือ (๑) ปรัตถิมสละ (ตามหลักกัลยาณมิตร) (๒) โยนิโสมนสิการ (๓) ไตรสิกขา (๔) ปัญญาอุตฺตมซึ่งมีองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ (๑) บูรณาการพุทธธรรม สู่การจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงที่สอดคล้อง กับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตอย่างต่อเนื่อง (๒) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ทุกสถานที่ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม (๓) ประสานความร่วมมือ วัด/คณะสงฆ์ และชุมชน ในการจัดการเรียนรู้

แนวการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวิถิพุทธประกอบด้วย (๑) หลักสูตรสถานศึกษา (๒) ครู (๓) กระบวนการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนวิถิพุทธไว้เป็นแนวทาง ๔ ลักษณะ คือ (๑) กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร (๒). กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมน้องใหม่ พิธี กิจกรรมก่อนเลิกเรียน กิจกรรมประจำสัปดาห์กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

การพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรโรงเรียนวิถิพุทธผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรมีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียนในระบบ ไตรสิกขา ทั้งในฐานะเป็นผู้อบรมสั่งสอน ผู้จัดการเรียนรู้ และการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ ตนบุคลากรทุกคนพัฒนาตามหลักไตรสิกขา มีคุณลักษณะเป็นผู้มีความรู้พุทธธรรมเป็นอย่างดี ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ สามารถจัดการเรียนรู้ตามวิถิพุทธ และเป็นกัลยาณมิตร มีลักษณะของการเป็นผู้ ที่ "สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น" พร้อมจะช่วยให้ นักเรียนพัฒนาได้เป็นอย่างดี โรงเรียนวิถิพุทธเพียรพัฒนามีผลการพัฒนานักเรียนเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของ ชุมชนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา จัดระดมสรรพกำลังลักษณะต่างๆ ในการพัฒนางานทุกด้านของสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา บ้าน วัด ชุมชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

ตัวชี้วัดการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาประกอบด้วย ๔ ด้านใหญ่ คือ ด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ เพื่อเป็นเครื่องมือในการ ทบทวนและพัฒนาตนเองได้อย่างมีทิศทางที่ชัดเจนมากขึ้น และผู้เกี่ยวข้องทุกระดับสามารถ นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศติดตาม หรือประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาได้ ในระดับสากล เพื่อให้เป็นมาตรฐานกลางสำหรับการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

การเรียนการสอนที่บูรณาการไตรสิกขาการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา นักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านจิต วิญญาณ จุดมุ่งหมายของการศึกษาในโรงเรียน คือ การพัฒนาอุปนิสัยที่ดีงามในตัว นักเรียนให้ สมบูรณ์ อุปนิสัยที่ดีงามก็คือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ทั้ง ๕ ประการซึ่งเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาใน ทุก ๆ ด้านของมนุษย์ ดังนั้นเมื่อมีความต้องการมนุษย์ผู้มีความสมบูรณ์มีศักยภาพ อย่างเต็มที่ วิธีการ จัดการศึกษาของโรงเรียนจะต้องพัฒนาคุณค่าความเป็นมนุษย์ทั้ง ๕ ประการบูรณาการไตรสิกขาตาม องค์ประกอบด้วย ๑. ศีลสิกขา มีธรรมะ (ความประพฤติชอบ) และอหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) ๒. จิตตสิกขา มีสันติ (ความสงบสุข) และเปรมมา (ความรักความเมตตา) และ ๓. ปัญญาสิกขา มีสัจยะ (ความจริง)

๕.๑.๒ แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ความหมายการมี ส่วนร่วม เป็นลักษณะของการเข้าไปกระทำร่วมกันโดยบุคคลที่อยู่เป็นกลุ่มชนทั้งทางด้านนามธรรมคือ จิตใจ ความคิด และอารมณ์ ทั้งทางด้านรูปธรรมคือลักษณะของกิจกรรมที่เข้าไปมีผลประโยชน์จึงเป็น ปัจจัยส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนให้ไปสู่เป้าหมายของแต่ละองค์กร หรือหน่วยงาน ใดๆ ก็ตามให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ รูปแบบและลักษณะการมี ส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๓ ประการ คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) การมีส่วนร่วม ทางอ้อม (Indirect Participation) และการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมผ่านองค์การที่ ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชนโดยตรง (Open Participation) ในลักษณะเป็นผู้กระทำการ (The Actor) เป็นผู้รับผลการกระทำ (The Recipient) และเป็นสาธารณะชนทั่วไป (The Public) ในลักษณะการมี ส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Genuine Participation) และการมีส่วนร่วมไม่แท้จริง เช่น (Non – Genuine Participation)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากกความเคารพศรัทธา ความพึงพอใจ ของบุคคล จากอำนาจภายนอกที่บุคคลได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งและอำนาจภายใน ซึ่งมีอยู่ในตัว บุคคลที่สามารถจูงใจให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมกระทำกิจกรรมให้เกิดผลสำเร็จ การจัดการศึกษา ของไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันจะพบว่า การจัดการศึกษานั้นต้องอาศัย บ้าน วัด วัง ชุมชน และ สถาบันทางการศึกษา เป็นแหล่งถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรมอันดี เพื่อสืบสานความเจริญก้าวหน้า ของสังคม และจะเห็นว่าสังคมทุกส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อจรรโลงไว้ให้เกิดความ เจริญงอกงามทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันและอนาคตบริบททางสังคมเปลี่ยนไป ชุมชนนับวันแต่ จะให้ความสำคัญแก่การศึกษามากขึ้นเรื่อยๆ โรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นสถาบันหลักของชุมชน จึงมี ความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการ เปลี่ยนแปลงของสังคม และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องสามารถช่วยเหลือและตอบสนองความต้องการของ ชุมชนได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ กำหนดให้รัฐกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทใน การจัดการศึกษาให้กระทรวงกระจายอำนาจการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกส่วน ของสังคมตั้งแต่ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน สถาบัน ศาสนา องค์กรวิชาชีพ และสถาบันอื่นทางสังคมมีส่วนร่วมจัดการศึกษา การกระจายอำนาจคือการ

โอนภารกิจและการบริหารสาธารณะของรัฐหรือเป็นการโอนอำนาจการปกครองจากหน่วยงานระดับสูงในส่วนกลางไปสู่หน่วยงานย่อยในระดับล่างให้สามารถตัดสินใจ บริหารจัดการได้ตามสมควร และตามระเบียบกฎหมายได้ว่า อำนาจการบริหารได้รับมอบแบ่งเป็นจากส่วนกลางให้หน่วยงานระดับรองลงไปรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ โดยทั่วไปการร่วมคิดและตัดสินใจภายในกลุ่มเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมจริง ๆ และเป็นอิสระในการแสดงออก เพราะสมาชิกในกลุ่มมีศักยภาพ ฐานะอำนาจทางสังคมแตกต่างกัน ปัจจัยวัฒนธรรมบางประการเป็นอุปสรรคต่อความเป็นอิสระในการแสดงออก คนแต่ละคนต่างก็มีมุมมองในการตัดสินใจคุณค่าเรื่องต่างๆ ไม่เหมือนกัน ประสบการณ์แตกต่างกัน ความแตกต่างเหล่านี้อาจนำไปสู่การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อย่างไรก็ตามหากมีวิทยากรกระบวนการที่สามารถเอื้ออำนวยให้ทุกคนคิดและแสดงออกโดยอิสระ ก็จะเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ความแตกต่างหลากหลายเหล่านั้น กลับเป็นตัวทวีคูณให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และก่อให้เกิดพลังที่จะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ บุคคลมีการปรับตัวทั้งในด้านส่วนตัว และทางด้านสังคม แต่มีใช้ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ นักจิตวิทยาทั้งหมดต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการพัฒนามนุษย์ว่ามีคุณค่ามีความดีงาม มีความสามารถ มีความ ต้องการและมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตนหากบุคคลได้รับอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างซับซ้อนเป็นผลให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ สามารถเกิดขึ้นได้โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ผลของการเรียนรู้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน ๓ ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะหรือกระบวนการ (Skill/Process) และด้านความรู้สึก (Affective) รูปแบบการเรียนรู้จึงเป็นวิธีการเรียนรู้ที่นักเรียนใช้จนเป็นกิจนิสัยในการรับรู้ สร้างความคิดรวบยอด จดจำ และนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการ เรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความถนัด ความชอบ เจตคติ ประสบการณ์เดิม และบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลกระบวนการเรียนรู้ มี ๒ แบบ คือ การเรียนรู้ที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง และการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็น การจัดกระบวนการเรียนรู้การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ บทบาทสำคัญของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยจัดกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยนักวิชาการ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษา

๕.๑.๓ การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการมีส่วนร่วมเป็นลักษณะของการเข้าไปกระทำร่วมกันโดยเป็นบุคคลที่อยู่กันเป็นกลุ่มหรือองค์กรกระทำทั้งในทางด้านนามธรรม คือจิตใจ ความคิด และอารมณ์ และในทางด้านรูปธรรมคือลักษณะของกิจกรรมที่เข้าไปมีผลประโยชน์ จึงเป็นปัจจัยส่วน

สำคัญที่ก่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนให้ไปสู่เป้าหมายของแต่ละองค์กรหรือหน่วยงานใดๆ ก็ตามให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มีลักษณะ ๓ ประการ คือ (๑) การมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation) ในฐานะที่เป็นครูผู้สอนอยู่ในโรงเรียน (๒) การที่มีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) ในฐานะเป็นบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน และ (๓) การมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมผ่านองค์กร ทางการศึกษาที่ไม่ใช่ผู้แทนโดยมีลักษณะ ๓ ประการคือ (๑) เป็นผู้กระทำการคือมีส่วนร่วมเป็นหนึ่งในกิจกรรม (๒) เป็นผู้รับผลจากกิจกรรมและ (๓) เป็นสาธารณะทั่วไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงแต่มีความสำคัญต่อการร่วมในกิจกรรม

การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เป็นบทบาทสำคัญของครูในการส่งเสริมโดยการจัดกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การจัดการเรียนการสอนของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษา ครูจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามกระบวนการโดยมีการทำงานอย่างอิสระ โดยมีอิสระในการคิดและตัดสินใจในการจัดกิจกรรมและพัฒนาวิธีการสอนของตัวเอง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยความยืดหยุ่นสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อความมั่นใจในกระบวนการเรียนรู้ ครูจึงมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีความยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ และการมีส่วนร่วมในการทำงานโดยเริ่มจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ของโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามสภาพการทำงานคือ เป็นองค์กรที่เชื่อมต่อการเรียนรู้ของครู

การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มีความสำคัญคือการเตรียมการ ด้านบุคลากร แผนงานทรัพยากร เน้นการสร้างศรัทธาและฉันทะในการพัฒนา การจัดสภาพและองค์ประกอบ ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามด้านปัญญา วุฒิธรรม ในการพัฒนาผู้เรียนการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามหลักไตรสิกขา ในการบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาต้องพัฒนา ศีล สมาธิ ปัญญา ประสานโยงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ๓ ช่วง คือ เเด่นที่ศีล จัดเป็นขั้นศีล เเด่นที่สมาธิ จัดเป็นขั้นสมาธิ และเด่นที่ปัญญา จัดเป็นขั้นปัญญา การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเป็นลักษณะของการบูรณาการ กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและกิจกรรมวิถีชีวิตต่างๆ เป้าหมายของการพัฒนานักเรียน อันเป็นภาระหลักของครูผู้สอนอันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย

๑. ขั้นศีล เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติ อันความประพฤติเป็นความสำรวม เป็นความจริง เป็นหัวหน้า เป็นประธาน เพื่อความเตรียมพร้อมแห่งการเรียนรู้ เรียกว่ามีกายวาจาเป็นปกติ อธิศีลสิกขา การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านศีลของเด็กประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ควรเน้นข้อ

ปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติ อันความประพฤติ เป็นการสำรวมเพื่อเตรียมพร้อมแห่งการเรียนรู้ เรียกว่ามีกายวาจาเป็นอริสัณสิกขา

๒. ขั้นสมาธิ เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรม จิตใจเพื่อให้เกิดคุณธรรมแก่นักเรียน เพื่อไม่ให้เกิดความวิตก วิจารณ์ มีแต่ปิติและสุขที่เกิดจากการเรียนรู้ เรียกว่ามีจิตพร้อมที่จะเรียนรู้ อริสัณสิกขา การมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการส่งเสริมขั้นสมาธิในกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ คือข้อปฏิบัติ อบรมจิตใจ เพื่อให้เกิดคุณธรรมแก่นักเรียน

๓. ขั้นปัญญา เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกฝนอบรมปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง การรู้ชัดตามหลักสูตรที่เรียนเป็นไปตามลำดับจนเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งในรายวิชาที่เรียน เรียกว่ามีความรู้พร้อมที่จะนำไปใช้ในชีวิต เป็นอริปัญญาสิกขา การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมขั้นปัญญาในกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ด้วยการฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้ง การรู้ชัดจนเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งในรายวิชาที่เรียน เรียกว่ามีความรู้พร้อมที่จะนำไปใช้ในชีวิต เป็นอริปัญญาสิกขา

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการทำการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ยังมีประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยไปแล้วนั้นสมควรที่จะต้องมีการนำไปศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ละเอียดและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น ดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันดูแลด้านความประพฤติซึ่งมีบางส่วนได้รับอิทธิพลจากชุมชน ครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เข้าใจประโยชน์ที่ได้รับจากการรักษาศีล ๕ ซึ่งต้องได้รับการร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน

๒) ควรจัดให้มีครูพระสอนศีลธรรมส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

๓) บ้าน วัด โรงเรียน ควรมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

๑) ควรมีการนำหลักธรรมอื่นๆ เข้ามาประยุกต์ใช้การมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้หลากหลายในกลุ่มประชากรที่กว้างและหลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป

๒) ควรทำการศึกษาถึงความพร้อม ผลดี ผลเสียและปัญหาในการจัดการศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา

๓) ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยลงลึกไปในตัวแปรภายนอกอื่นๆ ที่มีผลต่อการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา